

Nya stöd
– nya
möjligheter
– sid 3

**Lokala service-
lösningar lyfte
bygden – sid 5**

**Medlem har
ordet – sid 4**

Serviceutredning på uppdrag av regeringen

Catharina Håkansson Boman fick förra året i uppdrag av regeringen att utreda vilka utmaningarna är för de mest sårbara glesbygdsområdena i Sverige och de ska även undersöka nya insatser för att stötta de områdena. Tillsammans med Monika Selahn som är huvudsekreterare har de presenterat en delrapport och slutrapporten börjar närma sig mål.

– Service är en del av att skapa attraktiva miljöer och möjlighet till arbetstillfällen, säger Monika Selahn.

Det är ett omfattande arbete som Catharina Håkansson Boman och Monika Selahn är mitt uppe i. De har varit ute och besökt butiker i Värmland, Västerbotten och Kalmar län. Dessutom har de träffat flera länsstyrelserepresentanter, haft möten med de stora livsmedelskedjorna och tagit många nya kontakter. En expertgrupp från myndigheterna och forskare samt landsbygdsdepartementet har hjälpt till. I den expertgruppen har Landsbygdsnätverkets verksamhetsledare Maria Gustafsson deltagit.

– Det finns sedan tidigare en förordning om stöd till dagligvarubutiker och bensinmackar. Regeringen har tyckt att ytterligare stöd behövs för samordnade servicelösningar där man samordnar apotek, post och

paket, betaltjänster tillsammans med bensin och livsmedel, förklarar Monika Selahn.

Fyra statliga bolag har hand om ombudsfunktionerna som post, apotek, spel och systembolag. Tillväxtanalys håller på med en sammanställning där man kan se var det finns ombudsstationer för de olika bolagen och ifall det kan gå att samordna dem. Det är något som Catharina och Monika sedan kan använda sig av i rapporten. Vid de servicepunkter som redan finns idag förlägger kommunerna en del kommunal information och turistinformation.

Mer långsiktighet

Befolkningsutvecklingen som pågår innebär att det blir färre människor på landsbygden. Det är framförallt en folkökning i de tre storstadsområdena. Det handlar inte bara om att folk flyttar från glesbygden utan att den yngre befolkningen som finns i stadsområdena gör att det också föds fler barn där. Det är också ett invandringsöverskott till storstadsområdena. De som flyttar över länsgränserna är till största del de yngre människorna som ska utbilda sig och blir sedan kvar i det nya länet där man bosätter sig i en förort eller en kranskommun till en storstad. Det gör att hela tiden åldras befolkningen på glesbygden.

– Sysselsättningen i besöksnäringen ökar i snabbare takt än i andra näringar. För att stödja detta måste det finnas serviceinrätt-

I Ambjörby driver fotbollsföreningen Nordvärmlands FF butik, med flera olika funktioner och tjänster. Monika Selahn passar på att handla.

ningar där man kan få turistinformation eller hjälpa till med kontanter. Vi kommer därför i slutrapporten att föreslå ett mer långsiktigt stöd till samordnade servicepunkter på glesbygden, säger Monika Selahn.

Betänkandet ska överlämnas till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht senast den 31 mars. Delrapporten går att läsa på www.sou.gov.se/glesbygd.

Handlare Monika de Roos Nieuwkamp i Vitsand (3:e fr v) fick besök av utredaren Catharina Håkansson Boman, länsstyrelsens handläggare Ingela Bönström och lanthandelsmentor Ewa Nilsson, på rundtur i Värmland.

Vitamininjektion

I min lilla hembygd har vi nyligen fått 150 nya grannar som ivrigt vill bli en del av vår gemenskap. Med fasanfulla flykthistorier i bagaget har de landat i vårt trygga lilla hörn av världen. Det är människor som vill lära känna oss och vara till nytta. Och visst gör de redan nytta för vår bygd. Skolan, vars existens ständigt är hotad, har i ett svep fått påfyllning av barn. Till skillnad från flera av oss andra med bil, är de lojala med ortens dagligvarubutik.

Vår vårdcentral och vårt lokala apotek har fått en ny anledning att finnas kvar. Fotbollslaget har fått välkommen förstärkning och äntligen tar samhällsföreningen tag i den förfallna gamla tennisbanan och rustar upp den till basketplan. Tänk vilken tur vi haft som fått denna vitamininjektion. På många andra håll i Sverige har man inte samma tur. Där krävs det mer av eldsjälares kreativitet och förmåga att samarbeta. Det krävs också kommunförvaltningens välvilja och ansträngningar till att medverka i nya samordnade servicelösningar. Då är det skönt att veta att landsbygdsprogrammet, när det väl är på plats innehåller åtgärder för att främja servicetillgången. Även om det dröjer till hösten innan det går att söka stöden för service så är det hög tid att börja planera och förbereda sig. Det tar tid att mobilisera och att hitta lösningar och fungerande samarbeten. Leaders sammanlänkande insatser behöver förmodligen spela en större roll. Ja, det är många pusselbitar som ska komma på plats för att vi ska få nytta av de smörjmedel som landsbygdsprogrammet nu erbjuder. Detta blir ett av uppdragen för Landsbygdsnätverkets nya servicegrupp. Mer om stöden, om servicegruppen och om inspirerande lärdomar från gjorda satsningar, kan du läsa i detta nummer av vårt nyhetsbrev. Hoppas du och din organisation eller myndighet får en liten dos vitamininjektion av läsningen!

Maria Gustafsson, verksamhetsledare

Leaderträff till hösten

Den träff som Landsbygdsnätverket arrangerat varje vår med fokus på arbetet med Leader kommer i år att arrangeras till hösten. Vid den tidpunkten bör det finnas en hel del information att sprida från myndigheterna och de nya leadergrupperna har tillräckliga resurser för att kunna delta. Programmet för träffen kommer att fokusera på starten av lokalt ledd utveckling och arbetet med flera fonder. Som vanligt kommer en stor del av programmet att ägnas åt erfarenhetsutbyte och möjlighet att knyta nya kontakter. Besked om när träffen arrangeras kommer inom några veckor.

"Politisk skicklighet är förmågan att förutsäga vad som kommer att hända i morgon, nästa vecka, nästa månad, nästa år. Och att ha förmågan att efteråt förklara varför det inte blev så."
– Winston Churchill

Leadergruppernas strategier tar form

Nu har 53 olika områden som ska arbeta med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden lämnat in sina lokala strategier till Jordbruksverket. Expertgruppen har tidigare gått igenom dem och skickat ut rekommendationer om hur de bör kompletteras. Nu ska expertgruppen göra en ordentlig bedömning av alla strategier och sedan ska urvalskommittén ta vid med sitt arbete. De ska vara klara med sitt arbete i början av april och samtliga grupper kommer sedan få besked om de kommer att bli utvalda. Efter det kan en förening bildas, strategin färdigställas och starten förberedas. Ett formellt beslut om godkännande tas sedan under hösten, område för område. Läs mer på www.jordbruksverket.se/lokaltleddutveckling.

Nya stöd – nya möjligheter

Just nu pågår den sista finjusteringen av stödformerna för bredband och service och fritid i det nya landsbygdsprogrammet som gäller till 2020. Genom tydliga, gemensamma regler ska det bli enklare att söka de olika stöden, berättar Helena Ingvarsson på Jordbruksverket.

Stödet för bredbandsansatningar inom ramen för det nya landsbygdsprogrammet beräknas vara helt klara under sommaren. Men trots det har det varit möjligt att komma in med ansökningar sedan i september i fjol.

– Sedan starten 2010 har intresset för att söka stöd för bredbandsinvesteringar varit mycket stort. Det har gjort att vi öppnat stödet i förväg så att intresserade ska hinna förbereda sig och inte tappa fart, berättar Helena Ingvarsson.

Grundreglerna är likadana som i det tidigare landsbygdsprogrammet. Stödet till bredbandsutbyggnad ges endast till landsbygdsområden där det inte finns tillräckliga kommersiella intressen för en utbyggnad. Skillnaden är att tidigare bestämde varje län hur stöden skulle prioriteras och utformas.

– Reglerna kring det gamla stödet uppfattades som svåra och komplexa både av de sökande och av nätoperatörerna. För att göra det tydligare och enklare finns nu gemensamma regler för hela landet. Målet är att stöden ska gå till utbyggnader av hela nät som så många konsumenter som möjligt kan ansluta sig till direkt,

berättar Helena Ingvarsson.

Intresset för att bygga bredband är som sagt mycket stort och det finns många lyckade exempel runt om i landet. På Gotland har man till och med lyckats så bra att bredbandsutbyggnaden beräknas vara helt genomförd till nästa år.

Service och fritid

Även stöden för service och fritid på landsbygden får just nu sin slutgiltiga form. Det kommer att finnas flera olika stöd att söka.

– Småskalig infrastruktur handlar om att investera i vägbelysning, mindre vägar, bryggor och broar och pendelparkering för samåkning.

Service på landsbygden rör investeringar i den lokala kommersiella servicen som lanthandel eller mackar. Man kommer också att kunna söka stöd för investeringar i idrotts- och fritidsanläggningar, berättar Pasi Kemi på Jordbruksverket.

Ett annat stöd berör infrastruktur där syftet är att förbättra möjligheten till rekreation och turism. Stöd kan ges för att rusta upp badplatser, lekplatser eller leder för

Fakta

Stödbeloppen för bredband och service i det nya landsbygdsprogrammet 2014-2020 i miljoner svenska kronor:

- Småskalig infrastruktur: 49
- Bredband: 3250
- Lanthandel/mackar: 440
- Idrotts- och fritidsanläggningar inklusive samlingslokaler: 131
- Rekreation och turism: 189
- Natur- och kulturmiljöer: 249

vandring, cykel, kanot och skoter. Det kan även ges för olika typer av turistinformation.

– Till sist finns ett stöd för utveckling av natur- och kulturmiljöer. Syftet med detta stöd är att bevara odlingslandskapets och renkötselområdets natur- och kulturmiljöer. I detta ingår en särskild satsning att restaurera värdefulla bebyggelsemiljöer, säger Pasi Kemi.

Text: Caroline Lagercrantz
Foto: Tommy Nilsson

Engagemang och delaktighet lyfter servicen i gles- och landsbygder

I det kommande landsbygdsprogrammet har regeringen avsatt 700 miljoner till det så kallade "lanthandelslyftet". En satsning på lokal service för att motverka den pågående nedmonteringen av service i gles- och landsbygder. Det är betydligt mer pengar än vad som tidigare har öronmärkts till servicefrågorna i olika stödformer.

Merparten av medlen ersätter investeringsstödet till dagligvarubutiker och drivmedelsstationer som tidigare har hanterats på länsnivå. Tillväxtverket ansvarar för att förmedla 210 miljoner kronor av dessa medel till projekt för serviceutveckling.

God tillgänglighet till kommersiell och offentlig service har stor betydelse för att skapa miljöer där det är attraktivt att bo, arbeta samt att starta och driva företag. För medborgare är exempelvis möjligheten att kunna handla mat, tanka bilen, utträta post-, bank- och apoteksärenden inom rimliga avstånd från hemmet av stort värde.

För företagen är bland annat vägstandard, tele- och datakommunikation, postservice samt möjligheterna till rätt typ av arbetskraft helt avgörande. När människor vill bo och leva på en ort, då finns också underlag för företagen att anställa personal och verka på orten. Tillgången till lokal service och företagsamhet har därför ett nära samband. Utan service - inga företag, utan företag - ingen service!

För att utveckla servicelösningar som är hållbara över tid är det viktigt att initiativen prioriteras i den kommunala planeringen. Det behövs otraditionella lösningar, nytänkande och samverkan mellan flera olika parter. För att nå framgångsrika lösningar gäller det också att organisera befintliga resurser på nya sätt och att arbeta utifrån ömsesidigt lärande och goda exempel. Tillväxtverkets erfarenheter från tidigare uppdrag inom området visar att det både krävs ett kommunalt intresse, vilja och

insikt om sambandet mellan stad och land och ett engagemang från lokalsamhället för att vi ska lyckas att lyfta den lokala servicen. Örnsköldsvik och Boden är två lysande exempel på hur man har arbetat med frågorna på nya sätt och på flera olika plan.

Min förhoppning är att vi genom Landsbygdsnätverket kan dela fler goda exempel, erfarenheter samt sprida kunskap och information till både organisationer och stödmottagare. De kommande sex åren finns det goda förutsättningar att utveckla tillgängligheten till lokal service!

Pär Ove Bergquist
Tillväxtverket

Foto: Thomas Henrikson

Ny arbetsgrupp ska få fart på servicepengarna

En ny arbetsgrupp för service inrättas i Landsbygdsnätverket. Det är ett av resultaten av styrgruppens prioriteringar för 2015 och 2016. Uppdraget till gruppen blir bland annat att få fler Lokala utvecklingsgrupper (LAG) att bli aktiva med att mobilisera och underlätta för lokala aktörer att utveckla servicelösningar. Även kommuner blir en viktig målgrupp för gruppen. På vad sätt kan de få inspiration och bättre förutsättningar för att tillsammans med andra lokala aktörer utveckla service på landsbygden? Förhoppningen är att gruppens arbete leder till fler satsningar på servicelösningar och att stöden från landsbygdsprogrammet gör avsedd nytta.

Vid styrgruppsmötet den 4 februari utses ordförande och därefter kommer alla organisationer och myndigheter i Landsbygdsnätverket att få en inbjudan om att visa intresse för att aktivt delta i gruppen.

Mer information om gruppen kommer att finnas på nätverkets webbsida från mitten av februari.

Läkarbesök på servicepunkten. Maria Nilsson och Karin Sandling förbereder inför att läkaren ska komma.

Vid servicepunkten i Gunnarsbyn får traktens befolkning och besökare tillgång till service från flera olika myndigheter.

Lokala servicelösningar lyfte bygden

Vinnaren av utmärkelsen bästa landsbygdsprojekt på Landsbygdsgalan 2010 kom från Boden och heter Lokala servicelösningar. De små stadshusen i Harads och Gunnarsbyn samlar under sina tak all den service som invånarna och företagarna i bygden behöver.

I de lokala servicepunkterna kan invånarna få information om vilken service det finns i kommunen. Här kan man få hjälp att ansöka om bygglov eller plats i barnomsorg och skola. Det går också att få turistinformation och genom ett samarbete med landstinget kan invånarna komma i kontakt med läkare genom en webbaserad hälsotjänst.

– Tanken är att kontoren ska vara en sluss till kommunens service, banker och föreningar och även andra myndigheter. Det ska underlätta för företagarna på bygden och locka till nyinflyttning genom förbättrad service till invånarna, säger projektledare Leif Engström.

Bakgrunden till projektet är en förstudie som Leif Engström gjorde där företagarna i Boden fick svara på en enkät om vilket servicebehov de hade. Svarefrekvensen var väldigt god och pekade ut behovet av samlad service för alla de olika myndighetskontakter som krävs för att bedriva näringsverksamhet. Genom att samlas all service under ett och samma tak blir beslutsvägarna kortare och pappersarbetet enklare. Men det var inte helt enkelt att få med sig kommunen till en början, berättar Leif Engström.

– Det är viktigt att förankra de idéer man har, att prata med alla inblandade och få med sig politikerna, företagarna och den ideella sektorn. Om du verkligen tror på din idé och talar med folk som kan sprida den vidare så finns goda förutsättningar för att lyckas, säger Leif Engström.

Flera kommuner samarbetar

Genom stöd från Tillväxtverket, landsbygdsprogrammet och Bodens kommun kunde två lokala servicekontor bli verklighet. De lokala servicelösningarna, ett inrymt i en gammal vårdcentral i Harads och det andra i ett industrihus i Gunnarsbyn, har haft flera positiva effekter. Den förbättrade servicen har bidragit till ökad inflyttning och fler företag i kommunen.

Nu köper kommunen tjänster som finansierar två anställda per servicepunkt. Projektet har också resulterat i

Leif Engström tar i hand med överläkare Carl-Johan Westborg efter att de slutit avtal med Norrbottens läns landsting.

nya samarbeten över kommungränserna. Nu samarbetar fem kommuner kring ett gemensamt projekt som bygger på idén med lokala servicelösningar.

– Genom att samarbeta med andra kommuner öppnas stora möjligheter. Kommungränserna ska inte stoppa oss från att dra nytta av varandras kompetenser för att utveckla landsbygden i norr, säger Leif Engström.

Fler goda exempel på lyckade landsbygdsprojekt finns i den nyproducerade broschyren Landsbygdens Bästa 2009–2013: www.landsbygdsnatverket.se/landsbygdsgalan.

Text: Caroline Lagercrantz
Foto: Bodens kommun

Ny nationell träff för landsbygdsutvecklare

I mars anordnas en nationell nätverksträff i Stockholm för landsbygdsutvecklare från hela landet. Temat för den här fjärde träffen är service och sammanhållning på landsbygden. Mötet med kollegor resulterar i nya samarbeten och ger kunskaper som stärker näringsutvecklarna i deras yrkesroll och bidrar till en positiv utveckling på landsbygden.

Nätverket för landsbygdsutvecklare har funnits i tre år och träffarna brukar locka cirka 40 personer. Intresset växer för att delta och förhoppningen är att fler ska ansluta sig. Det tar tid att bygga upp ett nätverk, men vinsterna är många, berättar Beata Allen på Landsbygdsnätverkets kansli.

– Den största vinsten är mötet och dialogen med andra. Man hjälper och tipsar varandra. Tillsammans hittar man nya lösningar. Det är en form av kollegialt lärande, säger Beata Allen.

Tanken är att temat för nätverksträffarna ska utgå från de behov som landsbygdsutvecklarna själva har och handla om frågor som möter dem i det dagliga arbetet. Landsbygdsutvecklarna anordnar flera egna lokala och regionala träffar och har även en egen Facebook-sida.

– Landsbygdsutvecklarna behöver stöd med att samordna gemensamma aktiviteter

och det får de av oss i Landsbygdsnätverkets kansli, berättar Beata Allen.

I år är temat för den nationella träffen service och sammanhållning på landsbygden. Ett annat viktigt ämne som ska diskuteras är värdegrundsfrågor.

– Det finns många fördomar om landsbygden och media förmedlar ofta en problembild som inte alltid överensstämmer med den verklighet som de boende på landsbygden upplever. På träffen tar vi hjälp av en dramapedagog för att se hur man kan bemöta förutfattade meningar på ett konstruktivt sätt, berättar Beata Allen.

Serviceprojekt presenteras

På mötet i Stockholm ska Träffpunkt Lidhult presenteras som exempel på ett lyckat serviceprojekt på landsbygden. Anette Olsson är näringslivsutvecklare i Ljungby kommun och ska berätta om satsningen som fått stöd från Tillväxtverket

Maria Johansson från Ljungby kommun samtalar med sin kollega på Falkenbergs kommun, Inger Karlsson, på den regionala träffen som anordnades i Gisebo norr om Huskvarna.

och Leader Linné.

– Träffpunkt Lidhult är en servicepunkt där ett unikt samarbete pågår mellan Ljungby kommun, ICA-handlaren och bygdens invånare och företagare i Lidhult. I servicepunkten finns butik, bibliotek, café, samhälls- och turistinformation samlade, berättar Anette Olsson.

Mötet i Stockholm blir första gången som hon deltar i en nätverksträff, något hon ser fram emot.

– Jag hoppas på att kunna inspirera och själv bli inspirerad och knyta nya kontakter med landsbygdsutvecklare från andra delar av landet, säger Anette Olsson.

Text: Caroline Lagercrantz
Foto: Tommy Nilsson

Första mötet med Rural Networks Assembly

Den 26 januari samlades för första gången Jordbruksdirektoratets generalförsamling för landsbygdsnätverk (Rural Networks Assembly). Bland delegater från medlemsstaterna och europeiska intresseorganisationer så deltog även jordbrukskommissionären Phil Hogan. I den nya generalförsamlingen samlas de tre olika europeiska nätverken inom ramen för landsbygdsprogrammet, det vill säga europeiska landsbygdsnätverket, europeiska innovationspartnerskapets nätverk samt utvärderingsnätverket. De svenska representanterna var Maria Ahlsved, näringsdepartementet, Erica Persson, Jordbruks-

verket, Charlotte Heimersson, Leader, Ann Segerborg-Fick, JTI, Anita Gunnarsson, Hushållningssällskapet och Maria Gustafsson, Landsbygdsnätverkets kansli.

Foto: Europeiska Unionen, 2015

Följ oss även på internet:

www.landsbygdsnatverket.se

facebook.com/landsbygdsnatverket

Twitter: @landsbygdsnatve

